ท้องถิ่นมีชุมชน

ประภัสสร์ ชูวิเชียร

ลาดกระบังพัฒนาขึ้นจากพื้นที่ราบลุ่ม

กรุงเทพฯ ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ล้วนเคยเป็นที่ลุ่มต่ำรกร้าง เพราะเกิดจากการทับถมของตะกอนในบริเวณที่เป็นทะเลในสมัยดึกดำบรรพ์ ราวกว่า 10,000 ปีมาแล้ว จนกลายเป็นแผ่นดินที่เต็มไปด้วยห้วยหนองคลองบึง และยังไม่มีผู้คนเข้าไปตั้งถิ่นฐานกัน จนกระทั่งราว 100 ปีมานี้ สังเกตจากชื่อเขตแขวงท้องถิ่นของกรุงเทพฯ แถบนี้นั้นบ่งความเป็นที่ลุ่ม เช่น ห้วยขวาง ลาดพร้าว ลาดปลาเค้า หนองจอก มีนบุรี บึงทองหลาง เป็นต้น

ลาดกระบัง เป็นชื่อท้องถิ่นในย่านนี้ที่เรียกพื้นที่ครอบคลุมตั้งแต่ทางตะวันออกของบ้านหัวหมากทับช้างทางฝั่งเหนือของคลองประเวศบุรีรมย์ไปจนจดปลายแดนกับ อ.เมือง ของ จ.ฉะเชิงเทรา มีความหมายสื่อถึงความเป็นที่ลุ่มต่ำมีน้ำขังเช่นเดียวกัน

ดร.รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกูล อธิบายไว้ว่า ลาด แปลว่าที่ที่เอียงเทไปด้านหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้เกิดน้ำขังเป็นหย่อมๆ ได้ หรือในภาษาเขมร มีคำว่า **ลาจ *(อ่านว่า เล็ยจ)*** แปลว่า ลำคลอง ซึ่งก็สื่อถึงแหล่งน้ำหรือที่ลุ่มได้เช่นกัน ส่วนคำว่า กระบัง ตามรูปคำคือลักษณะของการยกตัวเป็นแนวขึ้นมาเป็นแผ่น แต่เข้าใจว่าคำนี้เพี้ยนมาจากคำว่า ตระพัง ในภาษาเขมร ที่แปลว่า สระน้ำ ซึ่งในเอกสารเก่าๆ มีที่เรียกแถบนี้ว่า **"ลาดกะพัง"** ด้วย แล้วต่อมาจึงกลายเป็น ลาดกระบัง ในที่สุด

ลาดกระบัง เป็นชื่อที่สื่อถึงลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มต่ำ หมู่ตึกทางซ้ายมือของภาพคือสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ลาดกระบังเริ่มมีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานอย่างชัดเจนอย่างเร็วที่สุดในราวต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งมีการขุดคลองประเวศบุรีรมย์ต่อจากคลองพระโขนงออกไปเชื่อมกับแม่น้ำบางปะกงในปี พ.ศ.2423 แล้วแบ่งพื้นที่สองฝั่งคลองให้ราษฎรเช่าซื้อถือครอง ซึ่งปรากฏว่ายังไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงต้องขุดคลองซอยเพิ่มเพื่อเปิดพื้นที่ออกไปอีก

ศูนย์กลางสำคัญของพื้นที่ลาดกระบังในอดีต คือตลาดหัวตะเข้ อยู่ตรงจุดตัดของคลองลำปลาทิวกับคลองประเวศฯ และในต่อมาได้เกิดสถานศึกษาสำคัญคือสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (KMITL) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่รู้จักกันโดยทั่วไปในปัจจุบัน